

SYMPOSIUM DIGITALE ECONOMIE & SOVEREINITEIT

08/06/2026

Key Note Chantal Schrijver

Europa aan zet: Strategische autonomie en digitale soevereiniteit

Dames en heren,

Europa staat vandaag voor een fundamentele vraag: hoe zorgen we ervoor dat we in een wereld van geopolitieke spanningen, technologische versnelling en economische fragmentatie zélf koers kunnen blijven bepalen?

Dat is geen abstract debat meer. Het gaat over heel concrete dingen: over de chips in onze industrie, de cloud waarop onze data draait, de AI-systemen die straks onze economie sturen, en de infrastructuur die dat alles mogelijk maakt. En precies daarom is dit hét moment om te spreken over strategische autonomie en digitale soevereiniteit.

Europa is gebouwd op openheid. Op samenwerking. Op handel. Op het idee dat onderlinge verwevenheid stabiliteit en welvaart brengt. Dat model heeft Europa veel gebracht. Het heeft groei gebracht, innovatie, schaal en vrede. Maar de afgelopen jaren hebben ook iets anders blootgelegd: openheid zonder weerbaarheid creëert kwetsbaarheid. Openheid heeft ons afhankelijk gemaakt. Wat lang een kracht was, kan in een veranderende wereld ook een risico worden. En dat geldt in het bijzonder voor technologie.

Onze economie is decennialang georganiseerd rond efficiëntie. Productieketens werden langer, specialisatie werd dieper, en just-in-time werd bijna een dogma. Maar de pandemie, de energiecrisis en de verscherpte geopolitieke spanningen hebben laten zien hoe fragiel dat model kan zijn. Kleine verstoringen aan de andere kant van de wereld kunnen hier grote economische gevolgen hebben. Wat efficiënt was, blijkt in tijden van schokken ook kwetsbaar. Strategische autonomie betekent dan ook niet dat Europa zich afsluit. Het betekent dat Europa voorkomt dat kritieke afhankelijkheden veranderen in strategische zwaktes.

En daar staan we nu. Europa staat op een kruispunt. Eén weg leidt naar voortgezette afhankelijkheid en kortetermijnoptimalisatie. Een tweede naar fragmentatie en strategische drift. Een derde naar protectionisme en terugtrekking. Maar er is ook een vierde weg: die van weerbaarheid, concurrentiekracht en het vermogen om onze eigen toekomst mee vorm te geven. Dat is voor mij de essentie van strategische autonomie. Niet isolatie. Niet een gesloten economie. Maar het vermogen om te handelen, ook als de omstandigheden verslechteren.

Die keuze vraagt meer dan beleid alleen. Ze vraagt investeringen. Grote, gerichte en langdurige investeringen. Want uiteindelijk is strategische autonomie óók een financieringsvraagstuk. Dat is precies waar de Europese Investeringsbank Groep een rol speelt. De EIB is de langetermijninvesteringsarm van de Europese Unie. Wij zijn er om Europese prioriteiten te vertalen naar concrete financiering, juist daar waar private markten vaak nog te terughoudend zijn. We zijn er trouwens niet om de markt te vervangen, maar om schaal mogelijk te maken. Om risico's te helpen dragen. En om privaat kapitaal mee te trekken naar de sectoren die bepalend zijn voor Europa's toekomst.

En dat doen we al concreet. In de afgelopen vijf jaar heeft de EIB-groep bijna 6 miljard euro geïnvesteerd in AI-gerelateerde projecten, via leningen én via participaties via het EIF. Die investeringen bestrijken de hele waardeketen: van fundamenteel onderzoek en digitale infrastructuur tot de digitalisering van het MKB. Vaak in combinatie met Europese programma's zoals InvestEU, zodat publieke en private middelen elkaar versterken. En het gaat niet om abstracte projecten. Het gaat om bedrijven die AI toepassen in medische diagnostiek, in fintech, in industriële automatisering. Bedrijven die vandaag bouwen aan de toepassingen waar onze economie morgen van afhankelijk is.

Als we naar technologie kijken, zien we een typisch Europees patroon. Europa heeft sterke kennisinstellingen, een hoogwaardige industriële basis en uitstekende onderzoekers. We zijn vaak sterk in de uitvinding — maar minder sterk in de opschaling. De kern van het probleem is dus niet dat Europa te weinig ideeën heeft. De kern is dat Europa te weinig schaal organiseert. Dat zien we in halfgeleiders, in cloud, in AI-modellen, in venture- en growth capital. Veel technologie wordt hier ontwikkeld, maar te vaak elders opgeschaald, gefinancierd of verankerd.

Als we specifieker naar AI kijken, zien we dat die waardeketen uit meerdere lagen bestaat: van compute en cloudinfrastructuur, naar foundation models, en uiteindelijk naar toepassingen in de economie. En juist in die onderste lagen — compute, cloud, geavanceerde chips — zit Europa relatief zwakker. Tegelijkertijd zien we dat Europa sterk is in betrouwbare toepassingen, nichemodellen en sectorgerichte oplossingen. Dat betekent dat de uitdaging niet alleen technologisch is, maar ook economisch: hoe zorgen we dat die sterke posities worden verbonden met voldoende rekenkracht, data en kapitaal om op schaal te concurreren? Juist daarom is de nieuwe Europese focus op technologische soevereiniteit zo relevant. Niet als slogans, maar als antwoord op een heel concreet schaalprobleem.

Maar digitale soevereiniteit heeft ook een fysieke basis. En die basis is energie. AI, cloud en datacenters vragen enorme hoeveelheden elektriciteit, koeling, netcapaciteit en voorspelbare toegang tot infrastructuur. Daarom is het zo belangrijk dat de Commissie technologische soevereiniteit nadrukkelijk koppelt aan de energiesector. Zonder energie-autonomie is er uiteindelijk ook geen digitale soevereiniteit. Daarnaast zien we dat energie ook een beperkende factor kan worden voor verdere opschaling van AI-capaciteit in Europa.

Dat betekent dat investeringen in grids, hernieuwbare energie en energie-efficiënte datacenters geen randvoorwaarde zijn — maar een integraal onderdeel van de AI-strategie. Precies hier komt een typisch Europese sterkte naar voren: wij kunnen de digitale en groene transitie juist wél met elkaar verbinden. Als Europa erin slaagt om schone energie, grids, datacenters, compute en industriële toepassingen als één investeringsagenda te zien, dan bouwen we niet alleen aan autonomie, maar ook aan concurrentievermogen. En ook hier speelt de EIB een rol — zowel in de financiering van energie-infrastructuur als van digitale capaciteit — om die koppeling daadwerkelijk mogelijk te maken.

Laat me daarom afsluiten met drie korte observaties. Ten eerste: Europa is sterker dan we vaak denken. We hebben de wetenschap, de industrie, het talent en de interne markt. Ten tweede: onze grootste zwakte zit niet in een gebrek aan kennis, maar in schaal, infrastructuur en langetermijnkapitaal. En dat geldt in het bijzonder voor AI, waar adoptie wel groeit, maar productiviteitswinsten nog ongelijk verdeeld zijn en verdere investeringen in vaardigheden en processen nodig zijn om echt door te breken. En ten derde: strategische autonomie is geen defensief project. Het is een groeiproject. Een investeringsproject. En uiteindelijk een Europees toekomstproject.

Europa is aan zet. De vraag is niet of wij deze stap kunnen zetten. De vraag is of wij hem op tijd zetten.